

Reijo Urpilainen

Jussi - Renkipojan tie krenatööriksi

Muistelmat 100-vuotiaalle isänmaalle

JUSSI

Renkipojan tie krenatööriksi

Reijo Urpilainen

JUSSI

Renkipojan tie krenatööriksi

© 2017 Reijo Urpilainen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-339-029-4

Sisällysluettelo

VESILAHTI 1918.....	11
LYHYEKSI JÄÄNYT LAPSUUS	14
RENKIPOIKANA	18
VALLITÖISSÄ.....	20
MAAILMA KUTSUU	23
UUSI VÄRVÄYTYMINEN.....	25
”KIRVESMIEHINÄ” VALKO-VENÄJÄLLÄ	29
SOTILAAT ALOITTAVAT VALLANKUMOUKSEN.....	31
KOTIMAA ALKAA KUTSUA.....	32
SYNKKIÄ PILVIÄ SUOMENKIN TAIVAALLE	35
JYVÄSKYLÄN PATALJOONASSA	39
TAMPERETTA KOHTI	41
HATANPÄÄ.....	43
VARTIOPALVELUA PYHÄJÄRVEN SAARISSA	45
KATUPARTIOSSA	48
SODAN RATTAAT JAUHAA	51
PUNAISTEN KERTOMAA.....	53
TAKAA-AJO ENÄÄ JÄLJELLÄ.....	55
TURENGIN KAUTTA HELSINKIIN.....	58

JUHLAPARAATI JA VIIPURIIN LÄHTÖ.....	61
VIIPURIN VARTIOPATALJOONA	64
TAKAISIN SYNTYMÄSEUDULLE	67
SODAN JÄLKEEN	69
POHJAN POIKIEN MATKAAN.....	76
Luhde-Grosshofin eli Pajun kartanon valtaus.....	78
Marienburgin retki.....	84
Takaisin Valgaan	88
SOTASAIRAALASSA - ESPANJAN TAUTI.....	90
Asevelvolliseksi	97
HELSINGISSÄ.....	99
Satamajätkä.....	100
Anna-sisko	103
Hiilikellarissa	105
Uusi alku	106

Alkusanat

Talvesta oli tullut kylmä. Joulun jälkeen pakkanen viihtyi mieluummin neljäkymmenen miinusasteen huonommalla kuin paremmalla puolen. Joskus 1800-luvun alkupuolella rakennettu hirsitalo kökötti lumisen metsän reunassa. Iso tupa ja kaksi kamaria. Jussi asusteli ”kammarissa” yksinään ja muu väki tuvassa. Jussi oli sairastunut tautiin, jota silloin vielä pidettiin parantumattomana. Hän odotteli paikan vapaantumista Kinkomaan tuberkuloosi-parantolaan. Diagnoosi oli hyvin yksinkertainen kyläläisten mielestä: ”Se lähtöö sitten Jussikin viimmeselle retkelleen.”

Kuutamon laihat valojuovat luikertelevat suurien haapojen kuuraisten luurankojen lomista. Seinähirsissä paukahtelee illan kiristyvää pakkanea. Livahdan Jussin kamariin. Siellä on sänky, pöytä ja pari tuolia. Seinät on päällystetty pinkopahvilla ja talvisin pahvi aina pullistui laineille. Nurkassa lämpöä antaa Porin-Matti.

Jussi istuu yksin tuolilla uunin edessä. Suuluukun ilmanottoaukkosta, jota säädellään ruuvijengoilla pyörivällä läpällä, vilistelee liekkien loimotusta. Muuta valaistusta ei ole. Punertavat valosytkäset leikkivät uurteisilla kasvoilla ja hipaisevat pahviaaltojen harjoja hävitäkseen nurkkien pimeyteen.

Jo useina iltoina olemme pitäneet istuntoja, joissa on käsitelty Suomen itsenäisyyden alkutaipaleen vaiheita, joissa Jussi oli ollut hyvinkin intensiivisesti mukana. Muutoin ne olivat asioita, joista ei ollut paljon puhuttu. Kansakoulun historian tunneillakin annettiin ymmärtää, että

se vain tapahtui ilman sen kummempia kommervenkkejä. Suomi pyysi ja Leninin johtama neuvostohallitus suosiollisesti hyväksyi asian. Olin kuitenkin kiinnostunut enemmän historiasta kuin mitä koulussa käsiteltiin. Joistakin muista lähteistä pääsin tietämään, että muutakin oli silloin tapahtunut.

Jussi ei aikaisemmin ollut sanallakaan maininnut mitään niihin aikoihin viittaavaa. Kun tilanne oli sellainen kovin lähdön tuntuinen, ahdistelin häntä kysymyksillä menneistä vuosista. Viimein sanaisen arkun lukot lokahtivat auki ja nyt meillä oli meneillään nämä iltaiset istunnot, joissa asioita setvittiin juurta jaksan.

Ymmärtääksemme Jussin nuoruuden maailmaa ja hänen tapansa suhtautua siihen, pitänee hiukan valaista ensin taustoja. Oli eletty iät ja ajat käsityksessä että jokin korkeampi voima sääteli ihmisten elämää. Se voima asetti omiin lokeroihinsa palvelijat ja palveltavat eikä muuta kuviteltu olevankaan. Varsinkin emämaan suunnalta oli alkanut levitä uusi ajattelutapa että korkein voima olikin ihmisellä itsellään.

Ajatuksen toteuttaminen oli aloitettu itse Venäjällä väkivaltaisella vallankumouksella, joka tuntui löytävän otollista maaperää myös Suomessa. Jussi oli nähnyt tapahtumien alkusoiton sotilaiden keskuudessa ollessaan linnoitustöissä Valko-Venäjän rintamalla. Hillitön ryöstely ja väkivalta levisi nopeasti myös siviilien keskuuteen Minskin kaupungissa. Sen kaltainen kansannousu ei sopinut yhteen hänen käsityksiensä kanssa ihmisten välisestä kanssakäymisestä. Hän toivoi, ettei moinen hyökyaalto leviäisi Suomeen.

Alaikäisenä ollessaan sidottuna sen aikaisen järjestelmän kuvioihin, hän odotti aikaa, jolloin voisi vapautua itse päättämään tulevaisuudestaan. Ratkaisu tulikin aivan yllättäen venäläisten värvätessä työvoimaa linnoitushommiin, nämä viittasivat kintaalla

suomalaisten lakipykälille ja alaikäinen Jussi kelpasi muutta mutkitta lähtemään keisarin palvelukseen. Lapsesta asti työskennellessään olosuhteissa, joita orjuudeksi luokiteltiin, Jussi ei sisäiseltä olemukseltaan tuntenut itseään orjaksi. Hänestä työnteko ei kuitenkaan ollut vastenmielistä. Varsinkin kun oli jotain oikein näkyvää tullut aikaan, niin illalla väsyneenä hän tunsu tyydytystä aikaansaannoksistaan. Isännätkin olivat asian huomanneet ja häneen suhtauduttiin sen vuoksi tietynlaisella hyväksyttävyydellä.

Pienenä esimerkkinä olkoon tapaus, kun Jussi oli päättänyt erinäisten kiemuroiden jälkeen asettua paikoilleen, hän halusi ostaa vaimonsa perikunnan myynnissä olevan paikan itselleen. Rahaa vaan ei ollut tarpeeksi. Niinpä hän aikaisin maanantaiaamuna käveli erään ison tilallisen luokse, jossa oli silloin tällöin renkinäkin ollut ja esitti isännälle asiansa.

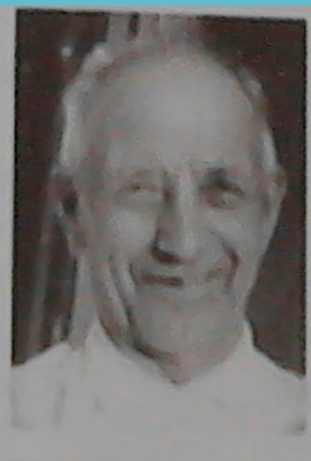
Isäntä löytyi tallista valjastamassa hevosta. Muutta mutkitta tokaisi Jussi: "Minä sitten päätin ostaa sen mökin, että lainaatko rahat?" Isäntä hetken sulattelee kysymystä ja vastaa: "Ei kait niin kiire ole, että tuon hevosen valjastan." Jussi kyllä sen verran malttaa odottaa. Kun hepo on valmis, taluttaa isäntä sen pihamaalle ja sitaisee suitsista kuistin tolppaan kiinni.

Sitten mennään tuvan läpi peräkammariin, jossa piirongissa on lukollinen laatikko. Isäntä kaivaa plakkaristaan avaimen ja vetää laatikon auki. Siellä on jokseenkin muheka käteisvaranto seteleitä. Kysyy vaan, että "minkä verran pitää olla?" ja latoo sitten Jussin mainitseman summan rahoja käteen.

Jussi meinaa että "teepä sitten se velkakirja, niin käväsen takuumiehiltä nimet siihen." Isäntä vaan, että "mitästä turhia, sanot milloin maksat takaisin ja sillä selvä." Jussi vielä, että "paljonko korkoa

sitten päälle, niin vuoden päästä saat takaisin.” ”Ei tässä tarvitse koroilla elää” toteaa isäntä, ”saman kun maksat niin hyvä on.”

Ei se Jussi likikään kaikista isäntien metkuista tykännyt, mutta väkivaltaisen muutoksen tekeminen ei käynyt häneen pirtaansa. Silloin, kun tilanne muuttui sellaiseksi, että halusipa taikka ei, niin oli puolensa valittava, hän asettui väkivaltaista muutosta vastaan. Kukaan ei olisi saattanut arvata, miten itsenäistynyt kansakunta alkoi raadella itseään verisille haavoille.

Jussi - Renkipojan tie krenatööriksi on kertomus alle kymmenvuotiaana orvoksi jääneen Jussin vaiheista huutolais- ja renkipojasta II krenatööriyrykmentin Jyväskylän pataljoonaan. Taustaltaan toisenlaiseen ryhmittymään ikäänkuin sopivampi Jussi kuitenkin joutuessaan kokemaan Venäjän vallankumouksen aalloissa Minskissä ja Pietarissa sen väkivaltaisuuden ja raakuuden, oli päätynyt siihen, ettei moinen toiminta saisi Suomeen tulla.

Kun sitten tapahtumat johtivat Suomessakin vallankumoukseen ja toisto oli samanlainen kuin Venäjällä, päätti Jussi, että vakivallalla saavutettavissa olevat edut eivät olisi kestäviä parlamentaariseen kehitykseen verrattuina. Venäjältä tulonsa jälkeen työmiehen titteliä käyttävä Jussi teki vaikean päättelyn seurauksena valinnan, jonka seurauksena oli liittyminen laillisen hallituksen puolustamiseen vapaaehtoisena Jyväskylän pataljoonassa.

Kertomus sisältää autenttisia silminnäkijän kuvauksia Venäjän ja Suomen tapahtumista vallankumouksen pyörteissä.

